

L'ESTEL

Nº 936 ANY XLIII

WWW.REVISTALESTEL.CAT

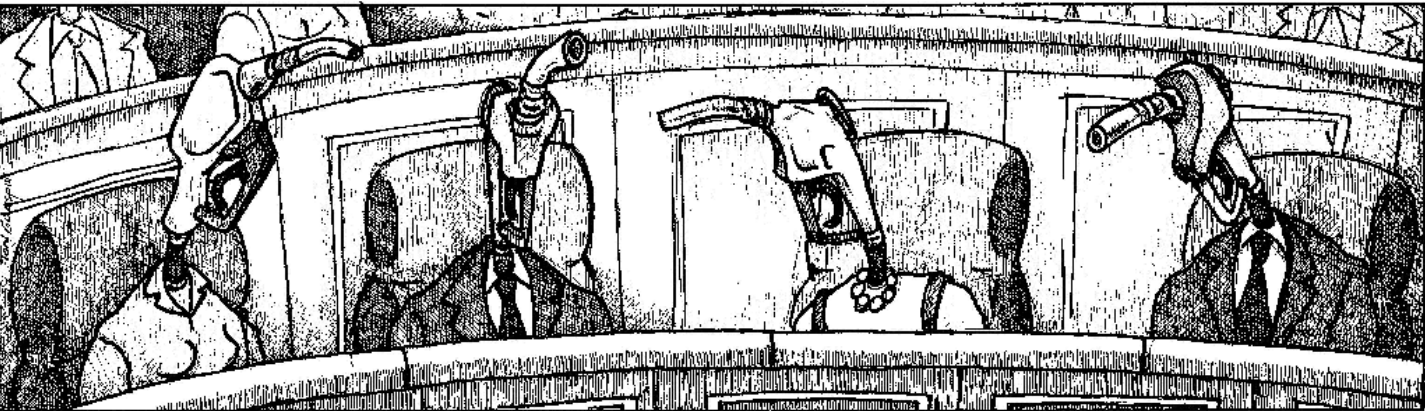
PREU 3,5 €

FUTUR U DIS TOPIA

ESDEVENIMENTS A L'AGOST 2025 EDITORIAL

1 Trump amenaça Rússia amb dos submarins nuclears	2 Més de 9.000 persones participen a la 51a edició de la Marxa des Güell a Lluç a peu	3 Els tribunals de les Illes Balears a partir d'ara només faran servir topònims en català	4 Concentració davant Marivent: Un any més, els Borbons senten la reclamació del retorn del palau al poble	5 Denuncien «greus irregularitats» en el procés d'adjudicació de destinacions a docents interins	6 La policia espanyola fereix una jove manifestant a Palma i se l'emporta detinguda en la concentració antitaurina de Palma	7 Mor Jaume Obrador Soler, lluitador per la Llibertat i la justícia social
8 Els joves poetes dels Països Catalans omplen Formentera de versos i anhels	9 Continua el genocidi mentre la comunitat internacional condemna el pla d'Israel per a controlar Gaza	10 Israel mata l'equip complet de periodistes d'Al Jazeera a Gaza	11 L'OCB demana al director general d'IB3 l'ús exclusiu del català en tota la programació i l'aposta per promoure els usos lingüístics	12 La campanya «No i punt!» continua estenent-se arreu de l'illa per prevenir i atendre casos de violència sexual	13 Catalunya conclou el Pacte Nacional per la Llengua	14 L'OCB ret homenatge a Miró, una persona compromesa amb la seva època i el seu país
15 Els líders europeus ofereixen el seu suport per a una reunió multilateral entre Trump, Putin i Zelenski	16 Comença la Universitat Catalana d'Estiu a Prada (Conflent)	17 El GOB exigeix una reformulació completa del projecte actual del tren Sa Pobla – Alcúdia	18 Israel mobilitza 60.000 reservistes per a ocupar la ciutat de Gaza	19 Detenen a Eivissa tres membres destacats de la màfia calabresa 'Ndrangheta'	20 Les principals entitats culturals analitzen la vigència de la lluita pels Països Catalans en el marc de la UCE	21 L'ONU declara oficialment l'estat de fam a Gaza i diu que Israel l'ha causat «amb crueltat»
22 Correus suspèn temporalment els enviaments de paquets de baix valor als Estats Units i Puerto Rico	23 Desapareguts 12 migrants després de llançar-se a l'aigua prop de l'illa de Cabrera	24 Israel mata 20 persones més, entre elles 5 periodistes, en un atac a un hospital de Gaza	25 Tres dones mallorquines navegaran amb la Flotilla civil que intentarà arribar a Gaza	26 Neix una nova xarxa d'escoles en català: Feim Pinya	27 El 40% de l'oferta turística de Mallorca que s'anuncia en plataformes no és legal	28 Concentració organitzada per Amics del Poble Saharauí a Palma, per acomiadar els els nins participants al programa 'Vacances en pau'
29 Desenes de joves participen als debats de l'Aplec Jove a Sineu	30 Ha començat la pesca del raor (Xyrichtys novacula) a les aigües de Mallorca i Menorca	FES-TE SOCIA DE L'ESTEL 40 ANYS La nostra revista viu gràcies a les subscripcions i al suport de persones com tu. La subscripció ens ajuda a mantenir viu un periodisme independent, lliure i de qualitat, en la nostra llengua. Ser soci/a no és només rebre la revista a casa: és formar part d'una comunitat que defensa la cultura, la informació veraç i el dret a llegir en català. Uneix-te i sigues part del futur de la premsa en català. Junts i juntes fem possible allò que compta! Uneix-te omplint el formulari a www.revistalestel.cat				

Fa quaranta anys que L'Estel ens acompanya. Obrim una etapa que reforça tres eixos: pensament, cultura i territori. Volem una revista exigent i accessible, arrelada i oberta al món.

Posarem el focus en les noves mirades, sense perdre la conversa entre generacions. A través d'una nova direcció d'art i disseny editorial, veus emergents i veus de llarga trajectòria compartiran espai, perquè el diàleg intergeneracional és la nostra força.

Cuidarem llenguatge, edició i disseny per ser llegibles i útils. L'Estel vol ser un espai comú on tothom hi trobi lloc: lectura, debat i participació. Tornam a l'origen del butlletí: referencial, proper, fet amb i per la gent. Més proximitat, més carrer, més complicitats locals. Formats àgils, foto-assaig, crònica breu i veu col·lectiva.

Gràcies a Mateu Joan Florit, que va iniciar el projecte fa 40 anys quan L'Estel era un butlletí. Gràcies a Tomeu Martí, que en va impulsar l'expansió i la consolidació. Sobre aquesta herència, reafirmam un compromís clar: continuar pensant, creant i compartint amb vosaltres.

Arribam al número 936 i L'Estel continua, de la gent i per a la gent.

ELS CREDITS

L'ESTEL dels Països Catalans · Publicació periòdica fundada per Mateu Joan Florit l'any 1981 · Edita: Associació Ona Mediterrània · Direcció: Maria Oliver Verdaguer · Disseny i direcció d'art: Manuel Bauzà Ramis · Consell editorial: Tomeu Martí i Florit, Maria Oliver Verdaguer, Manuel Bauzà Ramis, Rafel Llobet Deià · Col·laboradors: Andreu Salom · Bernat Joan · Justin Kashara · Quim Gilbert · Miquel López Crespí · Oksana Mimesis · Pep Lladó · Tomeu Verger · Esperança Perelló · Dipòsit legal: PM473-80 · Vinyeta: Toni Guasp · Impressió: Hora Nova · Publicitat i subscripcions: estel@onamediterrania.cat · Contacte redacció: estelmallorca@gmail.com · Delegació al Principat de Catalunya: Salvador Molins, passeig de la Pau, 17. Berga · Web: www.revistalestel.cat · Un especial agraïment a l'estudi creatiu Honest, pel redisseny i l'impuls a L'ESTEL i a Trina Ramis, per la seva ullada atenta.

04

VIATGE PER LA
MEMÒRIA DELS
FUTURS DISTÒPICS.
ESPERANÇA PERELLÓ

Un recorregut per la història de les distopies literàries, des d’Orwell fins a Atwood, que revelen les pors imaginàries associades al futur.

05 UNA MALLORCA
UTÒPICA.
TOMEU MARTÍ I FLORIT

Tomeu Martí proposa una Mallorca utòpica però possible, fonamentada en la participació ciutadana, la sostenibilitat i la justícia social.

06 FUTURE HOUSE
I DISSENY
OPTIMISTA.
MANUEL BAUZÀ RAMIS

El 1957 es va inaugurar a Disneyland la Monsanto House of the Future, milers de persones van poder passejar per una visió domèstica del demà.

07

FUTUR ZERO.
RAFEL LLOBET DEIÀ

El segle XXI ha convertit les distopies en realitat palpable: la por s’ha institucionalitzat com a forma de vida, el control tecnològic penetra tots els àmbits de la nostra intimitat, les crisis econòmiques i polítiques han erosionat la confiança col·lectiva i el canvi climàtic ha fet tangibles escenaris que abans només imaginàvem.

08

ENTREVISTA AMB L’ESCRITOR,
EDITOR I PARADISSENYADOR

OSCAR
GUAYABERO

Amb motiu del llibre *Neutòpies. Noves utopies i disseny de futurs*, conversem amb Òscar Guayabero sobre la urgència de trencar amb el relat distòpic que, des de fa dècades, ha colonitzat la nostra manera d’imaginar el demà. L’autor proposa les neutòpies com a escenaris oberts, flexibles i porosos, que no cauen en utopies tancades sinó que assumeixen la diversitat com a motor de transformació.

10

ANÀLISI POLÍTIC DE LA
REPÚBLICA DEMOCRÀTICA
DEL CONGO.
JUSTIN KASHARA

La República Democràtica del Congo afronta guerra i crisi humanitària mentre els acords miners prometen estabilitat a la regió.

12

LA IMATGE DEL MÓN
ACTUAL COM A
VIOLENT, PREVAL.
OKSANA MIMESIS

Oksana mimesis presenta la memòria antiga ressona com un eco de vida, on la terra, els cicles i la comunitat eren sagrats.

13 DE CARACTEROLOGIA
I DE CONVICIONS.
ANDREU SALOM MIR

Un recull de frases de Pedroló, Brossa i altres autors que denuncien l’opressió cultural i política viscuda a Catalunya.

14 UNA LLENGUA,
UN MERCAT?
BERNAT JOAN MARÍ

L’Estat de les autonomies ha esquinçat la unitat d’una llengua que podria ser pont d’un gran mercat compartit.

VIAATGE PER LA MEMÒRIA DELS FUTURS DISTÒPICS

ESPERANÇA PERELLÓ

Foto: Títol Logo Mad Max. Abaix: Black Mirror, Netflix.

Les distopies han estat, durant gairebé un segle, un llenguatge privilegiat per expressar malsons col·lectius. Cadascuna parla del futur, però en realitat revela les angoixes del seu present: el totalitarisme, la censura, la pèrdua d'identitat, la crisi ecològica. Rellegir-les és recórrer un mapa de pors que muten però no desapareixen. Al començament del segle XX, després de les primeres guerres industrialitzades, els escriptors miraven el futur amb recel.

Aldous Huxley, el 1932, va imaginar a *Un Món Feliç* una societat on la felicitat es fabricava en laboratoris i la llibertat quedava dissolta entre drogues i eslògans. No hi havia exèrcits ni dictadors visibles, sinó una maquinària subtil capaç de convertir l'ésser humà en una peça del sistema.

Aquella por discreta però corrosiva ressonava en un món que s'acostava a l'abisme del feixisme i del totalitarisme. Després de la Segona Guerra Mundial, el futur es va tornar més ombrívol. George Orwell, el 1949, va publicar *1984* i el món va aprendre a témer el Gran Germà. Era l'època del teló d'acer, de les fronteres dividides i dels ulls que ho veien tot.

Amb Orwell quedava fixada una adver-tència eterna: quan el poder s'apodera del llenguatge i de la veritat, ja no hi ha resistència possible. Pocs anys més tard, Ray Bradbury, amb *Fahrenheit 451* (1953), encenia una altra alarma: la cultura cremada en fogueres, el pen-sament crític reduït a cendra. En plena Amèrica del maccarthisme, el foc dels bombers ja no apagava incendis, sinó llibres, i la por era que l'entreteniment superficial ens anesthesiés fins a renun-ciar al coneixement.

Als anys seixanta i setanta, enmig de la Guerra Freda i la carrera espacial, les distopies van explorar un territori més ambigu. Philip K. Dick es preguntava si els androides somniaven, i amb ell la humanitat dubtava de la seva essència. La por ja no era només política: era la incertesa sobre què és real i què és si-mulacre. Alhora, Anthony Burgess, a *La Taronja Mecànica* (1962), retratava el terror d'una joventut desbocada i la temptació de l'Estat de controlar la lli- bertat fins a anul·lar-la. I Marge Piercy, a *Woman on the Edge of Time* (1976), proposava un contrast radical: una uto- pia feminista que advertia, en negatiu, de la distopia d'una societat dominada pel sexisme i l'alienació tecnològica.

Amb els vuitanta arribà el ciberpunk, i amb ell la llum de neó en carrers mu- llats. William Gibson, a *Neuromàntic* (1984), anticipava un món on les cor- poracions substituïen els governs i les persones es connectaven a realitats ar- tificials. Era l'eco d'una dècada mar- cada pel capitalisme desbocat, la infor- mática naixent i la desconfiança envers qui posseïa les claus del futur digital. En paral·lel, Margaret Atwood, amb *El conte de la serventa* (1985), imagina- va una teocràcia patriarcal que reduïa les dones a la seva funció reproducti- va. En plena hegemonia conservadora, Atwood advertia que cap conquesta so- cial és irreversible.

Als noranta i inicis del 2000, la dis- topia es va omplir d'ecos climàtics i biotecnològics. Octavia E. Butler, a *Parable of the Sower* (1993), descrivia uns Estats Units trencats per la violèn- cia i el col·lapse ambiental, anticipant la fractura del nostre present. Kazuo Ishiguro, a *No em deixis mai* (2005), ens portava al terreny íntim i terrible de la clonació: humans criats per ser des- cartats, existències reduïdes a la utilitat dels seus òrgans.

Naomi Alderman, a *The Power* (2016), imaginava un món on les dones ad- quirien un poder físic que invertia les relacions de domini, mostrant que la distopia també pot sorgir de repetir les mateixes dinàmiques de violència.

Després de la crisi financera de 2008, a literatura juvenil va abraçar disto- pies d'espectacle i desigualtat. *Els jocs de la fam*, de Suzanne Collins, mostrava un món on les masses eren controlades mitjançant espectacles de violència retransmesos a cada panta- lla. I quan la tecnologia va envair de- finitivament tots els racons de la vida quotidiana, *Black Mirror* (2011) va posar un mirall negre davant nostre: cada capítol advertia sobre la fragi- litat de la intimitat i de la identitat en un món on tot pot ser enregistrar, compartit i manipulat.

Avui, en el segle XXI, la por que do- mina és la del col·lapse climàtic. Kim Stanley Robinson, amb *The Ministry for the Future* (2020), narra un futur pròxim on les institucions lluiten — massa tard, massa lentament— contra una crisi que ja sembla irreversible. En aquest escenari, les velles distòpies tornen a tenir veu: Butler, Atwood i fins i tot Orwell són rellegits com si haguessin predit el nostre temps.

I, tanmateix, hi ha un element que es repeteix al llarg d'aquest viatge: l'ac- cés a la salvació queda reservat a una minoria privilegiada. A les distopies, les ciutats segures i les tecnologies redemptores mai són per a tothom. La majoria és expulsada a les peri- fèries, obligada a lluitar per engrunes o condemnada a desaparèixer.

La salvació queda reservada a una minoria privilegiada

És la imatge persistent de la desigual- tat, que es nodreix de la por a l'altre i de la sospita que, quan els recursos s'acaben, només resta la competència i la violència. Però més que un reflex d'una naturalesa humana immutable, aquestes històries posen de relleu les estructures socials que hem construït: jeràrquiques, extractives i basades en la concentració de poder. Avui, quan el lllindar de no retorn sembla a prop, aquesta metàfora es fa tangible. L'illa es devora a ella mateixa: construeix sobre terres fèrtils, confiant que els recursos arribaran d'altres llocs. Es projecta la fantasia que imprimirem aliments o redissenyarem els cossos, però ningú no es pregunta quina serà la matèria primera d'aquest miracle.

La fe en la tecnologia com a salvació universal es trenca quan descobrim que només uns pocs tindran accés a aquesta promesa, mentre la resta haurà de sobreviure enmig del buit creixent.

Potser la veritable distopia no és el futur que imaginem, sinó la confiança cega que seguim dipositant en ell.

TOMEU MARTÍ I FLORIT

UNA MALLORCA UTÒPICA

Hi ha una força motriu més poderosa que el vapor, l'electricitat i l'energia atòmica: la voluntat. Albert Einstein

Fer de Mallorca un espai de felicitat no és cap projecte impossible. És una uto- pia, però una utopia possible. Una Mallorca que, en concordància amb el vell lema ecologista de 'pensa globalment i actua localment', esdevengui un model inspirador per a la resta del Món.

Les propostes concretes són:

- Empoderar la ciutadania amb la reforma del sistema institucional, aplicar la tecnologia existent per augmentar la participació ciutadana en la gestió dels afers col·lectius. Modernitzar i desburocratitzar el funcionament institucio- nal. Eliminar duplicitats competencials i aplicar el principi de subsidiarietat.
- Promoure un gran pacte social i democràtic mitjançant el qual tots els agents polítics i socials es comprometin a respectar la voluntat de la ciu- tadania i a acceptar que Mallorca es constituirà, políticament, en allò que decideixin lliurement i democràticament els seus ciutadans.
- Creació de l'Index Balear d'Eficiència, felicitat i benestar.
- Implantar la renda bàsica que, com a tal, ha de ser incondicional, uni- versal i suficient.
- Fer un pla per garantir una demografia sostenible. Vinculat a la planifica- ció de l'urbanisme, l'habitatge i la mobilitat.
- Impulsar l'economia social, local i cooperativa i les finances ètiques.
- Fomentar una ocupació de qualitat, el teletreball amb garanties i un repar- timent de la feina en base a la reducció de la jornada laboral.
- Crear un banc de terres que connecti propietaris de terrenys sense cultivar, amb eventuais explotadors d'aquests.
- Elaborar un pla de decreixement turístic involucrant-hi tots els sectors que inclogui alternatives per a tothom i millori les expectatives de totes les persones afectades.
- Fer una gran aposta per una indústria neta, amb valor afegit i amb capaci- tat per substituir el turisme, com ara la indústria audiovisual.
- Fomentar la sobirania alimentària dels pobles i la protecció de l'agricultu- ra autòctona i de les petites explotacions.
- Creació de les escoles de pares i mares perquè aprenguin a gestionar els nous reptes (mòbils, internet, bulling...)
- Ensenyament gratuït i de qualitat de 0 a 18 anys
- Potenciació d'una xarxa biblioteques, centres culturals i espais de trobada.
- Pla per garantir que tots els residents són capaços d'entendre la llengua pròpia de Mallorca, la llengua catalana i que garanteixi de manera priori- tària que tots els joves són capaços de parlar-la i escriure-la correctament.
- Reforçar els mitjans de comunicació associatius, com a garants del dret a la informació i a la llibertat d'expressió, i com a vertaderes plataformes al serveis dels moviments socials i de les iniciatives ciutadanes.
- Crear una companyia pública de transport marítim i aeri per garantir la interconnexió entre les illes.
- Declaració de Mallorca com un territori de Pau, que es creï una institució dedicada a posicionar Mallorca en aquest sentit i que treballi per fer de la nostra terra una plataforma mundial dedicada a treballar i afavorir el diàleg entre els actors dels diferents conflictes violents que hi ha al Món. Mallorca ha de jugar un paper en la geoestratègia mundial de facilitador i acolridor del diàleg per assolir la resolució dels conflictes. La terra de Ramon Llull, com espai de trobada, de diàleg i de Pau.

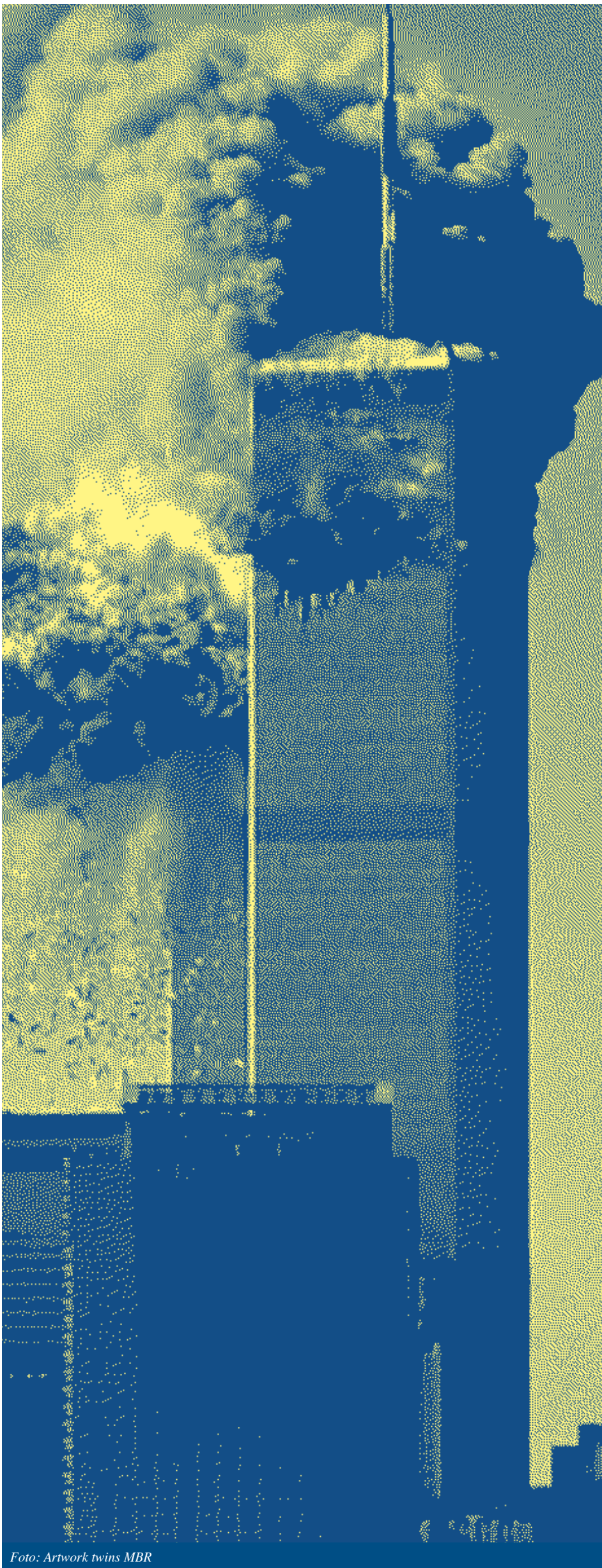

Foto: Artwork twins MBR

FUTURZERO

UN ARTICLE DEL PRESENT DE RAFEL LLOBET DEIÀ

La distopia tan sols existeix en el futur. Quan passen els esdeveniments descrits, el que es viu és el present i la realitat. Aquesta paradoxa resumeix bona part de la condició contemporània: allò que abans era imaginat com un malson futurista, avui forma part de la nostra quotidianitat, tal volta massa arrelada per discernir la follia en què estem immersos. El segle XXI ha avançat a cops d'imatges i ruptures que, vistes des del segle XX, haurien estat pròpies de la ciència-ficció.

L'11 de setembre de 2001. La caiguda de les Torres Bessones, transmesa en directe a milions d'espectadors. Un relat apocalíptic: avions convertits en míssils, l'epicentre del capitalisme global reduït a runes, la innocència de Ala seguretat trencada en mil bocins, on cadascun es transformava en una forma d'esclavatge assumit amb la normalitat dels il·lusos, mentre miren com tanquen la porta de la cel·la i riuen al seu captor. Hipervigilància, controls massius, un estat d'excepció permanent en nom de la seguretat. El món va aprendre que la por podia esdevenir la forma principal de viure.

Internet, que havia nascut com a utopia d'obertura i horitzontalitat, es converteix en un espai dominat per grans plataformes que acumulen informació, dades i poder econòmic. Google, Amazon, Meta o Tencent governen ecosistemes digitals sencers. L'usuari lliure és mort; visca els nous reis, visca el tecnofeudalisme. Les distopies literàries que alertaven del control tecnològic —des d'Orwell fins a Philip K. Dick— ja no són advertències, sinó cròniques del present.

La pandèmia de la COVID-19 va accelerar encara més aquesta condició distòpica. Ciutats buides, confinaments massius, quarantenes globals, il·luminats i profetes revelant cures a força de beure lleixiu i anunciant la vinguda del diable a través de microtecnologia injectada en vena: escenaris que haurien semblat propis d'una novel·la apocalíptica esdevingueren experiència col·lectiva. Al mateix temps, la dependència digital es multiplicà: escola, feina, relacions i fins i tot els dols es traslladaren a pantalles. L'experiència humana quedà filtrada per interfícies, aïllada dins píxels que generen profun-

ditat i realisme, però que tenen el gust de serradís dins la boca.

La crisi financera del 2008, la polarització política interna dels països i les guerres interminables han erosionat els imperis del segle XX. Mentrestant, la Xina ha consolidat el seu paper com a potència global. El "somni xinès" de Xi Jinping projecta un món multipolar on els valors liberals occidentals perden centralitat. La destrucció de l'imperi nord-americà. Un objecte inamovible ha xocat amb una força infinita; el resultat d'aquesta paradoxa, físicament impossible, encara està per descriure's. Probablement, si ets un nihilista convençut, com el que escriu aquestes línies, la destrucció de tota la realitat i el seny.

El canvi climàtic, per la seva banda, afegeix una capa més a aquesta sensació de present distòpic. Incendis devastadors, sequeres extremes, migracions climàtiques i fenòmens meteorològics cada vegada més violents conformen un horitzó de fragilitat. Allò que en la dècada dels noranta s'anunciava com un risc futur avui és realitat palpable, mesurable i devastadora, si no vius el teu dia a dia davant l'aire condicionat amb les mans colpejant botons d'un comandament a distància.

I guerres, i feixisme, i població il·letrada en un món on tota la informació i la saviesa són a la distància d'un sol clic. I com si una màscara de teatre pogués mutar la seva fesomia, els exterminats han passat a ser exterminadors i genocides. I els grans pensadors han estat substituïts per persones que lladren l'absurditat dels temps moderns afebrats a una pantalla, exigint subscriptors en vena com heroïnòmans demanant la seva darrera dosi.

Segle XXI. Les distopies fetes present. Ja no vivim sota l'amenaça d'un futur temut. Ja som aquell futur escrit des dels escenaris més foscos de la ficció especulativa. La diferència és que ja no som espectadors distants llegint o mirant amb la boca oberta i el rostre sorprès. Ara som les víctimes i els actors del que és irreversible, del que no hem sabut imaginar, del que ens han venut a través de la pantalla, del que, d'alguna manera, absurda i absoluta, ens arrabassarà la paraula "humanitat" de l'imaginari que ens determina.

LA FUTURE HOUSE I EL DISSENY OPTIMISTA

MANUEL BAUZA RAMIS

Quan el 1957 es va inaugurar a Disneyland la *Monsanto House of the Future*, milers de persones van poder passejar per una visió domèstica del demà. Dissenyada pel MIT i per Monsanto, aquesta casa presentava una arquitectura sorprenent: quatre ales en voladís que emergien d'un nucli central, com si flotassin, amb formes arrodonides i interiors futuristes. Tot estava fet de plàstic reforçat: bigues, parets, finestres, cuines, sofàs, cadires... fins i tot els banys. Els visitants hi descobrien electrodomèstics que avui ens semblen habituals però que aleshores eren pura ciència-ficció: microones compactes, pantalles planes, telèfons visuals o cuines que s'activaven amb un sol botó. *La Monsanto House* va ser un èxit immediat: més de 20 milions de persones la visitaren en els seus deu anys de vida.

Vaig trobar aquesta referència al llibre *Neutòpies* d'Òscar Guayabero, del qual parlarem a les següents pàgines. Guayabero recorda que, en el seu moment, aquella casa era una utopia: el plàstic, un material de nova creació, es veia com a innovador, "cool" i carregat de futur. Més enllà del material, el valor d'aque-

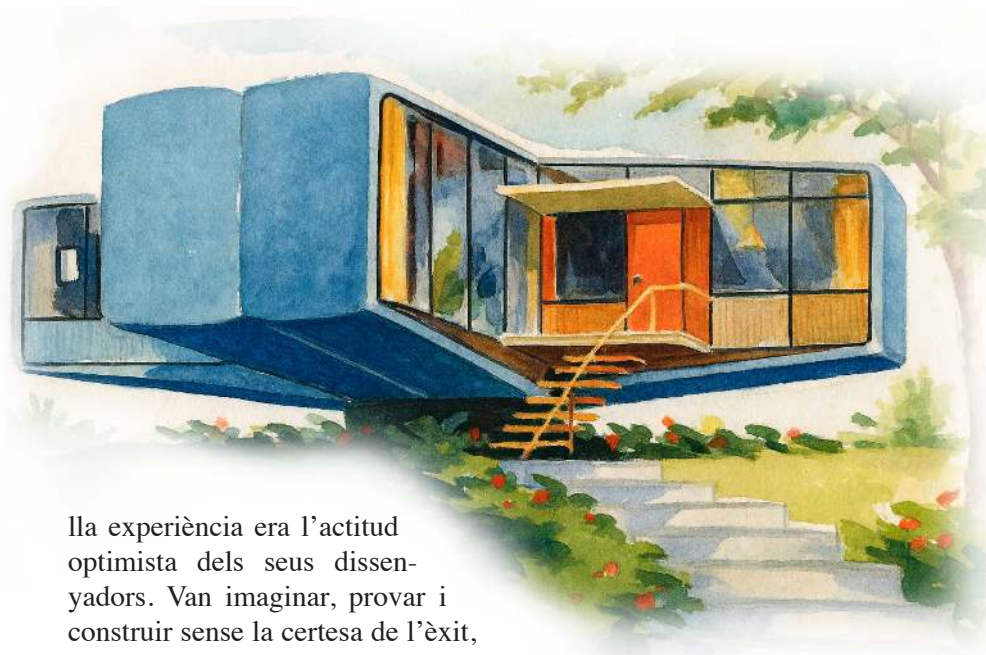

Foto: Artwork Chat GPT

lla experiència era l'actitud optimista dels seus dissenyadors. Van imaginar, provar i construir sense la certesa de l'èxit, assumint el risc de l'error perquè entenien que només qui s'atreveix a dissenyar alternatives pot obrir camins nous.

Aquesta és la seva lliçó essencial: tot allò que no dissenyam és accidental, i un futur deixat a l'atzar ens pot dur directament a la distopia.

Tal com recorda el dissenyador canadenc Bruce Mau, necessitam optimisme per dissenyar el futur. El pessimisme paralitza i ens condemna a repetir inèrcies. El disseny, en canvi, ens permet redibuixar allò que consideram important: l'habitatge, l'energia, l'alimentació, les ciutats. És l'eina que ens treu del bloqueig i ens ajuda a actuar amb creativitat i responsabilitat.

El repte actual no és construir cases de plàstic, sinó abolir-ne l'ús massiu i substituir-lo per bioplàstics o polímers biodegradables. Es tracta d'imaginar ciutats verdes, habitatges impresos en 3D i tecnologies que posin la vida i la comunitat al centre. El futur no és una predicció, sinó un disseny actiu, i cada prova, cada error i cada innovació ens acosten a la utopia d'un món millor.

I tanmateix, resulta suggeridor imaginar què passaria si avui visquéssim dins la utopia dels dissenyadors de les cases de plàstic com a símbol de progrés i modernitat. Una visió que avui, amb els ulls del segle XXI, ens recorda que tota utopia és filla del seu temps i que el veritable repte és seguir-ne creant de noves.

Foto: Future House a Disneyworlds, any 1957.

ENTREVISTA AMB OSCAR GUAYABERO

Foto: Artwork sobre fotografia de www.eina.cat.

**L'EDITOR, ESCRIPTOR I
PARADISSENYADOR OSCAR
GUAYABERO PARLA DEL SEU
ÚLTIM LLIBRE:
NEUTOPIES, NOVES UTOPIES
I DISSENY DE FUTURS.**

La primera vegada que vaig sentir parlar d'Òscar Guayabero va ser a la revista Gràffica n°36, un número monogràfic dedicat al disseny aplicat a la transformació social. En aquell context, em va sorprendre molt la manera com ell mateix es definia “paradisenyador”.

Més endavant, continuant amb la meua investigació en disseny útil pel món vaig descobrir que Guayabero havia estat l'encarregat de presentar la conferència *La Via Papanek* al Disseny Hub Barcelona. Una xerrada imprescindible que recomanaria a tothom interessat en el pensament crític del disseny.

També vaig descobrir la seva faceta com a escriptor: vaig començar amb *Conversación polifónica amb Curro Claret* i *El diseño para el día antes* (tots dos a l'editorial Gustavo Gili), i actualment estic acabant *Neutòpies*, publicat originalment a València l'any 2022.

En definitiva, comencem aquesta entrevista parlant justament d'aquest darrer llibre, *Neutòpies*. Nuevas utopías y diseño de futuros, una obra on Guayabero desplega amb amplitud moltes de les idees que travessen aquest número i on ens convida a superar els relats distòpics per imaginar futurs possibles des del disseny.

Entrevista i text: Manuel Bauzá Ramis.

Quan escrivies neutopies, quina imatge inicial o quina fissura de la realitat va encendre el procés creatiu?

El punt d'inici del llibre va sorgir en escriure l'anterior *El diseño para el día antes*. En aquell moment em vaig adonar que tots els referents de futur que teníem —tant des de la ciència-ficció com des del pensament, la política o fins i tot una part de l'ecologia— eren distòpics. Un per un, cada escenari es pot rebatre, però l'acumulació de distopies genera un bloqueig i ens deixa incapaçitats per imaginar escenaris que no siguin apocalíptics. L'efecte és la paràlisi del present: si el que vindrà serà pitjor, no paga la pena mobilitzar-me avui per res. Aquest va ser el punt de partida. Aleshores vaig començar a investigar quan i per què havia canviat aquest paradigma del futur. Després vaig analitzar el concepte mateix de futur i com ha evolucionat al llarg del temps —perquè no sempre ha estat entès de la mateixa manera. Finalment, esbosso alguns punts de partida des dels quals poder imaginar altres futurs possibles.

El nom de neutopia està d'alguna manera relacionat amb el videojoc desenvolupat per Hudson? O és un concepte desenvolupat expressament pel llibre. Si és així ens ho pots explicar?

Coneixia el joc, però el concepte és un neologisme creat ad hoc. Intenta resumir una manera de generar escenaris de futur no distòpics que no caiguin en les utopies clàssiques del segle XX. És a dir, fuig d'utopies tancades i absolutes, de 360°. El problema d'aquestes utopies que defineixen entorns complets és que la diferència s'entén com a dissidència i es combat. Allò de “o amb mi o contra mi”. Les noves utopies han de ser poroses, capaces d'admetre la diversitat i de no pretendre uniformitzar. Un exemple del que dic és el moviment modern en arquitectura: tot i que sovint pensava en la classe treballadora i va dignificar l'habitatge dels obrers, també va voler que tothom visqués igual, independentment de les seves motxilles culturals. El resultat va ser força violent i, alhora, va donar arguments als especuladors per rebaixar costos i augmentar els guanys sense millorar realment la vida de la gent que hi vivia.

Imaginar i dissenyar futurs, tal com proposes, necessita una abstracció concreta per aproximar-se a trobar aquestes divergències?

El primer és entendre que no hi ha un sol futur possible. A partir de la teoria dels futurs múltiples, que s'acostuma a repre-

sentar com el feix de llum d'un focus, s'obre un ventall d'opcions que, a mesura que s'allunyen del centre, són menys probables, però no per això impossibles. Tenint en compte que el disseny, com la resta de disciplines creatives, té com a temps verbal el futur, la idea és recuperar-lo com a espai on podem operar i ser actius en la seva configuració. Per fer-ho ens cal activar el present i sortir del bloqueig. Justament el disseny disposa d'una metodologia que ajuda: subdividir els problemes en parts per poder-los encarar sense que ens desbordin.

Per posar un exemple, la sobirania alimentària és inabastable des de la posició individual, però si baixem l'escala veurem que la producció local d'aliments és factible a través de diferents eines: cooperatives de consum, horts urbans, ramaderia extensiva, etc. Entrar en qualsevol projecte d'aquest tipus, o crear-ne un de nou, no solucionarà el problema global, però ens traurà de la paràlisi i generarà efectes positius en el petit àmbit on estiguem treballant. Per aconseguir-ho, el disseny ha de fer una cura d'humilitat i, en comptes de creure que té totes les solucions, posar-se al servei de les persones que, sense tenir-les, ja estan activant espais, entorns o sectors. És a dir, posar-se al servei del que anomenem innovació social.

En una illa com Mallorca, on el mar és frontera i mirall, com ressonen les neutopies?

De fet, una illa és una metàfora i alhora una versió a escala del que Buckminster Fuller anomena “Nau espacial Terra”. És a dir, entendre que som una illa dins l'univers i que hem de gestionar els recursos sabent que són limitats. Jeremy Rifkin, per exemple, diu que hauríem d'educar les noves generacions com si haguéssim de colonitzar Mart, no pas per anar-hi, sinó per aprendre a gestionar els recursos planetaris. Cal recordar també que la primera Utopia, la de Thomas More, era una illa. Per tant, les illes són un lloc privilegiat des del qual pensar futurs sostenibles. Un exemple que resumeix bé aquesta idea és el mètode de *Parades en Crestall*, que Gaspar Caballero va idear a Eivissa (crec). Aquest sistema aplica el disseny —generant una metodologia per optimitzar els recursos— a l'agroecologia, i entén que la manca d'espai disponible per al conreu obliga a ser regeneratius per garantir en el temps la sostenibilitat de la producció d'aliments de l'horta.

Quines eines a part del disseny, l'art, la pedagogia, l'acció col·lectiva són imprescindibles per aixecar aquestes arquitectures del possible?

Jo, a més d'altres aspectes com l'empatia i el rigor metodològic, apostaria per la literatura, tant científica com de ciència-ficció escrita per dones. La seva mirada sobre el futur es fa des d'un altre lloc, allunyat de l'heteropatriarcat, i això genera escenaris diferents. A mi, la lectura d'Ursula K. Le Guin en ficció i de Donna Haraway o Lynn Margulis en ciència m'ha obert noves maneres de pensar el futur. La idea de “pensar amb” i no “pensar per” va transformar la meua manera de projectar. Al mateix temps, les escriptores i pensadores de l'ecofeminisme m'han fet trencar molts apriorismes sobre què significa crear, generar o fer. I dic això sabent que pot sonar a apropiacionisme masculí, però sincerament crec que és una de les poques sortides que ens queden.

En una època saturada de relats distòpics, pot la neutopia esdevenir un antídoto narratiu contra l'apatia i el desencant?

Hi ha una consigna molt bàsica que pot semblar simplista, però que és certa: no hi ha present que abans no hagi estat imaginat. Res del que ens passa, com a construcció social, succeeix sense que abans hagi estat imaginat, pensat o articulat per algú. Per tant, si tan sols som capaços d'imaginar futurs distòpics, tindrem un futur distòpic. Si, en canvi, generem imaginaris en què ens en sortim, potser aquests escenaris acabin sent possibles; no dic probables, però sí plausibles. Com a creadors, crec que tenim l'obligació de generar aquests escenaris, encara que aquí i ara no siguin factibles. Posaré un exemple: el 1966, un grup anarquista d'Amsterdam, anomenat Provo, va intentar crear una xarxa de bicicletes d'ús gratuït, que no fossin de ningú per ser de tothom. Amb aquella iniciativa posaven en qüestió la propietat privada. Les autoritats ho van fer impossible. Dècades més tard, moltes ciutats disposen de serveis públics de lloguer de bicicletes. Òbviament, no és el mateix —ja no hi ha la càrrega anarquista contra la propietat—, però estic segur que sense aquella i altres experiències no existirien els actuals “bicing” o com es diguin en cada ciutat. Bicicletes que no són de ningú per ser de tothom, perquè són públiques. Si hi pensem, és força inversemblant: tu pots agafar una bicicleta en un punt de la ciutat i deixar-la en un altre, sense que estigui definit ni el recorregut ni la durada. I funciona. Ha calgut un salt tecnològic important, però també els precedents imaginaris com el de Provo.

Si projectés una neutopia per al 2035, quines imatges íntimes li vindrien: ciutats, gestos humans, espais naturals?

Qualsevol escenari que vulgui tenir un impacte considerable passa per la ciutat. Actualment, més del 60% de la població mundial viu en grans ciutats i aviat aquesta xifra arribarà al 75%. Ara com ara, les ciutats formen part del problema: són organismes extractius de recursos i de població, i alhora illes de calor. Amb el canvi climàtic, esdevindran invivibles si no fem alguna cosa, i aviat. Per a mi, la idea de generar ciutats-bosc és un escenari en què vull treballar. De fet, estic escrivint un nou llibre en aquesta línia. Al mateix temps, tenir molt a prop l'univers vegetal ens hauria d'ajudar a entendre com funcionen les plantes, els arbres i fins i tot els fongs. Conceptes com el Suport Mutu de Piotr Kropotkin ens poden ajudar a superar una lectura primària del darwinisme que ens ha portat fins on som. No és competint que sobreviurem, sinó cooperant.

Quins altres llibres, projectes o experiències recomanaries als nostres lectors per introduir-se al món de les Neutopies?

Buf, n'hi ha un munt. Ja he parlat d'autores que per a mi són cabdals, però hi afegiria autors com Mark Fisher, probablement un dels pensadors més interessants del canvi de segle. Amb tota modèstia, el mateix llibre *Neutopies* recull moltes referències bibliogràfiques que m'han ajudat a generar el concepte. No només meves, sinó també dels col·laboradors que hi aporten textos al final del volum: Daniele Porretta, Elisabeth Roselló, Estudi Holon, Institute for Postnatural Studies, Makea Tu Vida, Paloma G. Díaz i Ramón Faura. Ara bé, més enllà dels textos, si us acosteu a qualsevol iniciativa que intenti millorar les coses —encara que sigui petita—, hi trobareu molts dels factors que conté *Neutopies*.

Fotos: Editorial GG

ANALISI POLITIC REPÚBLICA DEMOCRÀTICA DEL

ENTRE UNA PAU FRÀGIL I L'APETIT MINER OCCIDENTAL

JUSTIN KASHARA, DES D'UN CAMP DE REFUGIATS A UVIRA, R.D.C

Kinshasa i Washington han conclòs un acord estratègic que vincula seguretat i explotació minera. Però, en un context de guerra a l'Est, algunes veus denuncien una hipocresia occidental, una depredació organitzada i un futur sempre incert per a les poblacions congoleeses.

La regió del Kivu, situada a l'est de la República Democràtica del Congo, continua afrontant una crisi humanitària alarmant. Els conflictes armats relacionats amb la invasió ruandesa i el M23 persisteixen, afectant greument la vida de milions de persones. Segons les darreres estimacions, prop de cinc milions de congoleesos es troben actualment desplaçats a causa de la violència, mentre que més de 26 milions no tenen accés a ajuda humanitària essencial. Pobles sencers han estat arrasats, les ciutats de Goma i Bukavu ocupades des de l'inici d'aquest any, famílies separades i infants reclutats per la força. La violència persisteix i es manifesta en totes les seves formes malgrat les converses de Doha i els acords de pau de Washington: atacs, violacions, execucions sumàries... Més enllà de les xifres, és el drama humà el que colpeja amb més força. Als camps de desplaçats, les famílies viuen en condicions precàries, mancats de menjar, aigua potable i assistència mèdica. Els infants, obligats a abandonar l'escola, afronten un futur incert. Molts pateixen malnutrició severa, amb conseqüències devastadores per al seu creixement i desenvolupament.

La majoria dels humanitaris han abandonat la zona, fugint no sols de la guerra, sinó també de la interrupció del finançament de l'USAID, que era el principal donant humanitari, deixant així les víctimes dels conflictes i la població al seu trist destí. És difícil veure cada dia l'angoixa de les mares que constaten que els seus fills ploren de gana, o dels pares impotents davant la manca de recursos per cobrir les necessi-

tats de la família. Molts no tenen més que un àpat al dia a repartir entre tots, quan alguna ajuda insignificant aconsegueix encara arribar.

El més preocupant d'aquesta tragèdia congoleesa és el silenci que l'envolta i que persisteix. Mentre el món sembla girar l'atenció cap a altres crisis, el conflicte al Kivu i a la RDC resta àmpliament ignorat. Els mitjans informen esporàdicament dels esdeveniments, però són pocs els qui mesuren l'abast del sofriment humà que s'hi desenvolupa. Aquesta manca de visibilitat també comporta una absència de mobilització i solidaritat per part dels pobles occidentals davant les guerres a l'Àfrica.

És imperatiu que la comunitat internacional escolti la crida desesperada del poble del Kivu. Una mobilització significativa és necessària per aportar ajuda humanitària, restaurar **la pau** i donar suport als esforços de reconstrucció.

El febrer del 2025, el Consell de Seguretat de les Nacions Unides va exigir la retirada dels rebels i la cessació dels suports mutus entre Ruanda i la RDC. No obstant això, sobre el terreny, la pau continua essent fràgil i difícil d'establir. Les esperances generades per les declaracions internacionals xoquen amb una realitat en què els enfrontaments continuen afectant diàriament la vida dels congoleesos.

El 27 de juny del 2025 va tenir lloc un gir històric quan Kinshasa i Kigali van signar un acord de pau a Washington sota la mediació dels Estats Units. Aquest acord preveu no sols el desarmament dels grups armats i el retorn dels refugiats, sinó que introdueix també un component econòmic crucial: un accés facilitat als minerals estratègics de la RDC a canvi d'un suport més gran a l'estabilitat del

país. Tanmateix, aquest enfocament genera preocupacions. Molts hi veuen una maniobra imperialista, en què els Estats Units cerquen establir-s'hi de manera duradora després de la hipocresia i la inacció europees i xineses, fins ara predominants, modificant així la dinàmica de l'espoliació que ha prevalgut durant dècades.

La Unió Europea, tot i ser oficialment crítica envers el M23 i Ruanda, continua vinculada a l'economia de guerra a través d'acords miners amb Kigali, la qual cosa complica encara més la situació. La RDC posseeix prop del 70 % de les reserves mundials de cobalt, així com vastos jaciments de liti, coure i coltan, recursos que situen el país al centre de la transició energètica mundial. Per al poble congolès, l'objectiu prioritari continua essent la pau i la seguretat. Els beneficis miners no s'han de fer en detriment de les poblacions locals, que continuen vivint en condicions precàries malgrat la riquesa natural de la seva terra.

***RDC posseeix
prop del 70 % de les
reserves mundials
de cobalt***

ONG's i organitzacions locals denuncien un «bescanvi desigual»: lliurar les riqueses del subsòl a canvi de garanties de seguretat incertes, sense una inclusió real de les comunitats locals en els beneficis. El jaciment de Manono, un dels més grans del món, genera fortes tensions, mentre que la població del Kivu, cansada de pagar sempre el preu d'aquesta guerra de producció internacional, només vol una cosa: **la pau.**

Foto: Justin Kashara (esquerra) i els eu oncle.

Art de MBR

LA IMATGE DEL MÓN ACTUAL COM A VIOLENT, PREVAL.

ARTÍCLE DE OKSANA MIMESIS →

Mirem el passat i ens sembla encara més ferotge. “- Que aquestes coses segueixin passant al segle XXI!” exclama algú amb sorpresa i indignació. A l’escola li van prometre que el progrés significava cada cop millor. Quan pensa en els seus avantpassats a les coves, els imagina ignorants i salvatges. Aquest prejudici posa de manifest que la interpretació de la història, de vegades, ve més donada per la mirada d’aquells que l’estudien, que per les evidències trobades.

Una finestra s’obre cap a la prehistòria. Grups d’arqueòlegs desenterren petites figuretes de fang, pedra, os, dent o banya d’animal. Les anomenen Venus o Deeses Mare. Són representacions del famení: cossos de dona estilitzats, amb malucs amples, pits i ventres generosos. De vegades embarassades, d’altres amb un fill als braços. Algunes, com la Venus de Hohle Fels, d’uns 40.000 anys d’antiguitat. Què podem aprendre encara del nostre passat?

L’Homo sapiens fa prop de 300.000 anys que camina per la Terra. Durant gairebé tot aquest temps —molt abans de la història escrita, que tot just té uns 5.000 anys— ens hem format en paisatges sense ciutats ni llibres, envoltats de natura i al voltant d’un foc. Les respostes neuronals més útils es van forjar en aquell context i encara tenim les mateixes necessitats: no passar gana ni fred, viure acompanyades d’altres éssers humans, veure els boscos, la mar, contemplar les flames i l’immensitat. Sabem el que necessitem per estar bé i, tanmateix, al nostre voltant, els imperis.

Ens hem acostumat tant a veure déus violents, dominadors, venjatiu i violadors que sembla que sempre ha estat així. Diversos genocidis són relatats a l’Antic Testament com a voluntat divina. Zeus, en la mitologia grega, forçava a qui volia. Les tombes dels senyors de la guerra indoeuropeus guardaven riqueses i, de vegades, sacrificis que els acompanyaven. La figura del fill de Déu mort a la creu convertida en imatge perpètua del patiment. Imaginari, rites i estructures simbòliques que sostenen una cultura de dominació, violència i mort.

I si escoltéssim les històries de les cultures que veneraven la Deessa Mare? Si

totes les persones neixem d’una mare, podria ser també que el món fos creat per una mare? Són aquells malucs amples símbols sexuals i de fertilitat, com deia l’arqueologia tradicional, o formen part d’un culte antic de la vida, la mort i la regeneració? Forces primigènies que regeixen el món, la natura i els seus cicles, la connexió amb les quals és font de vida. Al seu llibre *El cáliz y la espada*. De las diosas a los dioses: culturas pre-patriarcales, Riane Eisler planteja un marc de possibilitat: un prisma des del qual observar la realitat que ens envolta i una manera d’entendre la vida. Traça un fil entre les Deeses Mare prehistòriques, el mode de vida descobert als jaciments neolítics com Çatal Hüyük a Anatòlia, la exuberant cultura de la Creta minoica, la seva herència en deesses egípcies (Isis, Nut, Maat), gregues (Dèmetre, Kore, Hera), del Creixent Fèrtil (Ishtar, Astarté, Lilith) i en la Mare de Déu, que encara ens acompanya als temples cristians. El que sorprén a les representacions artístiques del paleolític i gran part del neolític és la manca de d’ídols violents i dominadors.

La centralitat de la figura femenina en les representacions artístiques i cerimonials d’aquestes cultures no significa una inversió i un domini de les dones sobre els altres éssers. Més aviat posa la vida al centre. L’art minoic ens fa arribar als temps històrics aquests valors: l’entusiasme, la vitalitat i el moviment en les acrobàcies, l’amor per la vida en les representacions de plantes i animals, les dones liderant i oficiant ritus, tenint cura per la comunitat.

Aquestes cosmovisions encara perviuen en comunitats indígenes que resisteixen la colonització occidental: els maori a Nova Zelanda, els inuit a Groenlàndia, els ohlone a Califòrnia i molts altres. La connexió amb la terra és fonamental, el cultiu del menjar, la cura del territori, conèixer-ho com el palmell de la ma. Parlen dels rituals i d’allò incomprendible que cal portar al present, allò que escapa a la raó. Europa també té arrels profundes i memòria de la connexió amb la terra. Un record que va sobreviure a les caceres de bruixes. En aquest sentit, revertir la inèrcia colonial comença per descolonitzar Europa mateixa.

Davant la tasca d’imaginar futurs possibles, el que ens cal és recordar.

ANDREU SALOM I MIR

DE CARACTEROLOGIA I DE CONVICCIONS

Alguns autors nostrats, preferentment els de conviccions fermes i de visió àmplia i productiva, han sabut fornir la interpretació del món que ens envolta i eixamplar la nostra capacitat per a adonar-nos de les realitats que ens afecten, a més d’oferir-nos algunes claus o senyals que ens poden permetre entendre i analitzar les nostres febleses i mancances com a col·lectivitat nacional.

Un d’aquests autors és Manuel de Pedrolo. En el seu llibre *Cròniques d’una ocupació* (recull d’articles publicats en el diari *Avui* l’any 1988), hi aboca observacions ben sucoses.

N’oferirem un tast:

L’ocupació d’un país, que comença quan algú de fora hi entra amb la intenció d’apropar-se’l, es pot donar per enllestida quan l’estrany ha aconseguit de fer oblidar a l’indígena la seva cultura; quan, doncs, ja no queda ningú que sigui capaç de denunciar la presència del colonitzador.

L’Estat espanyol no vol considerar mai la posició de l’altre, no tolera que aquest altre se situï fora del camp de joc que ha reglamentat.

A l’Estat espanyol hi ha una accentuada afecció a desembeinar sabres i espases quan les cultures entranyables amenacen amb emprendre vols massa normals.

Un altre homenot que ens alligona en aquestes qüestions és Joan Brossa. En el seu llibre *Poemes Públics* hi llegim aquestes paraules:

Quan es menteix tant en castellà, les coses poden ser cregudes més fàcilment si les diem en català.

Tracten la història [els castellans] com un munt de materials dels quals només treuen el que els serveixen per a justificar les seves pròpies conviccions.

La llibertat, quan partim d’una situació de desigualtat, és el seu privilegi.

Altres reflexions escaients sobre el tema, corresponents a d’altres autors igualment proclius, són les que segueixen:

Algú deia que Espanya serà interessant per als catalans el dia que també ho sigui per als portuguesos - Vicenç Villatoro

La pitjor malaltia dels catalans és ser espanyols.

Els catalans hem estat sempre gloriosament víctimes d’alguna Monarquia o d’alguna Dictadura. Ara ho som d’un Estat de Dret!.

Aquestes dues darreres són de Joan Guasp:

La llengua diu la pàtria i Voler l’impossible ens cal, i no que mori el desig - Marià Villangómez -

Aquesta breu tria de raonaments i pensaments constitueixen una petita mostra de la preocupació lògica i constant pel nostre ésser polític i pel futur com a país, atès la situació lamentable de subordinació, totalment supeditats com estem a la penetració castellana- espanyola.

La nostra societat catalana-mallorquina-valenciana és en procés de dissolució si no som capaços d’aturar-ho i d’invertir la situació d’emergència nacional. Una tasca no impossible però que, vistes les tendències polítiques i la fortalesa de l’Estat forà opressor, les probabilitats del nostre alliberament col·lectiu es van reduint, davant tanta obediència i tant sucursalisme eixorc inútil. És el que sol passar quan ofereixes sempre l’altra galta.

Foto esquerra: Deessa de les serps. Creta minoica. 1600 aC.

Foto Superior: Deessa de Dolní Věstonice, República Txeca. 29.000 – 25.000 a.C. Paleolític.

BERNAT JOAN MARÍ

UNA LLENGUA, UN MERCAT?

Una de les paradoxes de l'Estat de les autonomies és que, en algunes qüestions, hi ha dins aquest estat menys autonomia que no hi havia quan les autonomies no existien. Si més no, des d'un punt de vista d'autonomia mental. Més endavant explicaré el perquè d'aquesta consideració.

Anem a una altra consideració: una llengua és un mercat. Aquest va ser el títol, potser una mica provocador, d'un llibre de M. Royo, dels anys norantes del segle passat. Que una llengua és un mercat vol dir, entre d'altres coses, que l'espai lingüístic resulta també un espai on comprar i vendre. Tenim coses que només es poden gestionar a partir de la llengua. Els mercats es generen a partir d'espais, que poden ser globals o locals. I un dels determinants d'aquests espais és la llengua, o les llengües, en què les actuacions mercantils es puguin desenvolupar.

I ara pensem en un mercat potencial que es desconsolida a partir de l'Estat de les autonomies. Tenim un espai lingüístic, un àmbit territorial on s'hi parla la nostra llengua, un territori que va de Salses a Guardamar (nord-sud) i de Fraga a l'Alguer (oest-est). Té part dins quatre estats diferents (Espanya, França, Andorra i Itàlia) i, dins el Regne d'Espanya, té territori a diverses comunitats autònomes: les Illes Balears, Catalunya, el País Valencià i, només en petits trossos, l'Aragó i Múrcia. Al territori on es parla la llengua catalana hi viuen, aproximadament, dotze milions i mig de persones.

Idò bé, el mercat que suposa la llengua catalana, com a àmbit social i territorial, és completament desaprofitat per la literatura vehiculada en la nostra llengua. Absurdament, el món editorial ha caigut en la trampa de l'Estat de les autonomies, i ha trossejat la nostra llengua en autonomies. De manera que resulta difícil que les editorials valencianes tinguin un públic extens al Principat i a les Balears; les editorials de les Balears ho tenen difícil per vendre al País Valencià i a Catalunya i les editorials del Principat pensen fonamentalment en les quatre províncies i descuiden completament tota la resta de la Catalanofonia. Els que podrien aspirar a un mercat de dotze milions i mig d'habitants es tanquen en un mercat de vuit milions, en un de cinc o en un d'un milió. I sembla que ja els va bé. Han reduït un univers nacional que, a l'última etapa del franquisme, semblava inqüestionable. A Catalunya es llegien Joan Fuster i Llorenç Villalonga amb la mateixa avidesa que es podien llegir Josep Pla o Mercè Rodoreda. Al País Valencià la gent s'interessava per Gabriel Ferrater o per Montserrat Roig, a les Balears llegíem principatins i valencians amb el mateix interès amb què podíem llegir, també, els autors del nostre territori específic.

Escriu aquestes reflexions dolgut perquè enguany no es convoquen els Premis Octubre, un autèntic emblema de la publicació en llengua catalana. Des de l'any 1976, els Premis Octubre, amb seu a València, s'havien convocat cada any. L'any passat ja es varen estalviar, per qüestions econòmiques, el sopar, aquell mític sopar on tantes històries interessants havien estat gestades (de caire cultural, però també social i polític) al llarg de dècades. No fa falta dir, a peu de pàgina si es vol, que esperar que des de la societat civil valenciana, catalana del Principat i illenca, hi haurà força per recuperar els Premis Octubre, i que això d'enguany només serà un parèntesi malaurat.

Juntament amb l'efecte divisor que ha causat l'Estat de les autonomies en la nostra comunitat lingüística i cultural (i també nacional, des del meu punt de vista, i aquí hi ha la clau de tot), en tenim un altre que no hem de menysprear: la renúncia de Barcelona a la capitalitat de la Catalanofonia. Qualsevol jove eivissenc que se n'anàs a estudiar als anys setantes, posem per cas, tenia clar que Barcelona era la capital. Ho tenien claríssim els mallorquins i els menorquins. Exactament en la mateixa mesura en què Barcelona era la capital per als tortosins, els lleidatans o els gironins. Potser no ho tenien tan clar els valencians, cosa que Fuster explicava molt bé en els seus assaigs, i n'esbrinava a fons les raons bàsiques. Però també, perquè per als intel·lectuals, els professionals liberals, i bona part del món empresarial de València, de Castelló o d'Alacant, Barcelona també era la capital.

Avui, per alguna estranya raó que se m'escapa completament, Barcelona està dividida entre convertir-se en una mena de ciutat global desnacionalitzada o ser la capital provinciana d'una comunitat autònoma espanyola. Cap dels dos papers no són, des del meu punt de vista, el que li correspondria. Ni que fos per liderar aquest mercat de dotze milions i mig de ciutadans de la Unió Europea.

TOMEU VERGER

EL SEMAFOR

VERMELL

Una usuària ha denunciat a les xarxes socials un cas de discriminació lingüística en una benzinera Q8 de Juià (Gironès), on una treballadora es va negar a atendre-la en català i li va respondre amb el comentari «A Espanya es parla l'espanyol». La denúncia, difosa amb mencions a la Plataforma per la Llengua i al compte @manticelcatalà, vol visibilitzar la vulneració de drets lingüístics i reclamar mesures per garantir l'ús i el respecte al català. Aquest cas s'afegeix a altres situacions similars que, segons les entitats de defensa de la llengua, continuen produint-se arreu dels Països Catalans i que cal combatre per eradicar la catalanofòbia.

AMBAR

La Plataforma per la Llengua ha rebutjat amb contundència la proposta de Vox, amb el suport del Govern del PP, d'incloure el castellà com a llengua vehicular a l'ensenyament de les Illes Balears, qualificant-la d'atac directe contra la normalització del català, la cohesió social i la transmissió de la llengua pròpia. L'entitat recorda que la seva posició ha estat sempre la mateixa: el català ha de ser l'única llengua vehicular del sistema educatiu i no pot quedar reduït a una assignatura secundària, i assegura que, igual que en ocasions anteriors, reaccionarà amb la màxima fermesa davant qualsevol intent de modificar aquest model.

VERD

Els dies 5 i 6 de setembre, sa Pobla acollirà el festival Reacciona, una cita que reunirà alguns dels principals grups i artistes de l'escena musical en català amb l'objectiu de donar suport als mitjans de comunicació en aquesta llengua. Divendres actuaran Xanguito, Maria Jaume, The Tyets i el DJ Plan-ET, mentre que dissabte serà el torn de Pèl de Gall, O-Erra en el seu concert de comiat, Aftersuns i Jaume Colombàs, que també punxarà entre actuacions. Les entrades tenen un preu de 27 euros per l'abonament dels dos dies, 18 euros per al primer dia i 12 euros per al segon, en una proposta que combina festa, compromís i reivindicació cultural.

LES RECOMANACIONS

Explorem obres que ens inspiren a pensar futurs possibles, distopies i utopies. Una selecció d'audiovisuals i llibres per alimentar la imaginació.

Audiovisuals

Metropolis
Fritz Lang

Blade Runner
Ridley Scott

La belle verte
Coline Serreau

El Col·lapse
Les Parasites

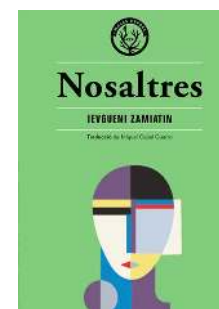
LLibres

Neutopias
Oscar Guayabero

Qualityland
Marc-Uwe Kling

Nosaltres
Evgeni Zimianti

Diatomea
Núria Perpinyà

Liderem

Desplegant totes les
energies renovables

Catalunya lidera.

Un pla d'inversió de **18.500
milions d'euros** per recuperar
el lideratge econòmic.

Informa't de les 200 mesures
a gen.cat/catalunyalidera

Generalitat
de Catalunya

Tothom!!! El Govern de

COL·LABORA AL N*937

M'ESTAS GRAVANT?

MITJANS DE VIGILANCIA I CONTROL HUMÀ

WWW.REVISTALESTEL.CAT